

Cercle d'Histoire
d'Archéologie et de
Folklore d'Uccle et
environs A.S.B.L.

Rue Robert Scott, 9
1180 BRUXELLES

tél. 376.77.43 - CCP 000-0062207-30

Geschied- en Heemkundige
Kring van Ukkel en
omgeving V.Z.W.

Robert Scottstraat, 9
1180 BRUSSEL

tel. 376.77.43 - PCR 000-0062207-30

INFORMATIONS - BERICHTEN.

Mars 1986 - n° 83
Bulletin bimestriel

Maart 1986 - nr 83
Tweemaandelijks tijdschrift

NOTRE EXPOSITION - ONZE TENTOONSTELLING

Retardée à plusieurs reprises, notre exposition, sur les châteaux d'Uccle, dont la réalisation a été confiée à notre C.S.T. M. Frans Varendonck, se tiendra finalement du 7 au 23 mars prochain à l'Institut National des Invalides, 36 Avenue Achille Reisdorff.

Rappelons que l'on peut atteindre l'avenue Achille Reisdorff soit à partir de la rue de Stalle en empruntant la rue Egide Van Ophem, soit à partir du Bourdon en empruntant la chaussée d'Alseberg et cette même rue Egide Van Ophem, soit à partir de la rue de l'Etoile en empruntant la rue du Myosotis et la rue Edouard Michiels.

Nos membres et leurs amis sont bien entendu cordialement invités à l'inauguration de l'exposition qui aura lieu le vendredi 7 mars prochain à 20h.

L'exposition, dont l'entrée est gratuite, sera accessible les samedis et dimanches de 10 à 12h et de 14 à 18h, le mercredi de 14 à 18h et sur demande (Tél. 376.69.14).

Nos membres trouveront par ailleurs plus de détails dans le texte ci-après.

ET EN AVRIL ?

Nous vous proposons une visite guidée du musée installé par les Eaux et Forêts en bordure du bois de hal.

Ce musée contient des indications très intéressantes sur la géologie et l'archéologie de la région ainsi que, bien entendu, sur la faune et la flore du bois de Hal.

Ensuite, si le temps le permet, nous pourrions nous promener dans le bois, avec l'espoir que les jacinthes seront alors en fleur.

NOS LECTEURS NOUS ECRIVENT

A propos du Waelsche weg aujourd'hui chaussée de Waterloo.

Monsieur Louis Rousseaux nous écrit ce qui suit :

- " Louis XI, proscrit par son père CHARLES VII, vécut 6 ans à Genappe.
- " Il aimait rencontrer les ducs de Bourgogne à Bruxelles et à assister à l'Ommegang.
- " Il y a 3 ou 4 ans visitant la remarquable Exposition JEANNE d'ARC ET SON TEMPS
- " à Paris, on me réserva l'insigne honneur de lire dans le grand livre-journal écrit par sa suite : " Après plusieurs lieues, les chevaux étaient fatigués, quand
- " à une grosse lieue de Bruxelles, ils éprouvèrent une grosse difficulté : une vallée marécageuse et fort raide attendait les cavaliers. C'était le Vivier d'Oie "
- " On sait que les archiducs ALBERT et ISABELLE, répondant aux vœux des corporations
- " des marchands de bois de grains et autres firent réduire sensiblement la pente.
- " Enfin, LEOPOLD Ier, fiancé à MARIE-LOUISE l'empruntait souvent pour se rendre à
- " Argenteuil (selon Carlo Bronne).

GRAVURE A VENDRE.

Monsieur Van Campenhout souhaiterait vendre un exemplaire original de la gravure de R. Blokhuisen, représentant le Couvent de Boetendael (tél. 356.23.19).

FILMS EN SUPER 8.

Le cercle serait heureux de pouvoir disposer de films en super 8 consacrés à notre région (tél. 376.77.43 ou 358.44.58).

FOUILLES ARCHEOLOGIQUES POUR LES JEUNES.

Comme chaque année, le Service des Jeunesses Archéologiques (Archéolo-j) organise un ensemble d'activités et de stages en rapport avec l'archéologie, dont le programme figure ci-après.

Tout renseignement complémentaire peut être obtenu au secrétariat de cette association Avenue Paul Terlinde, 23 - 1300 Rixensart. tél. 02/653.82.68.

PATRIMOINE, ECONOMIE ET PLANIFICATION.

Sous ce titre, Inter-environnement Bruxelles a organisé le 25 janvier dernier, en présence de M. Poupko, Président de la Commission Française de la Culture, une réunion d'étude. Le débat prévu avec M. Louis Thys, Secrétaire d'Etat à la Région bruxelloise (urbanisme) ne put cependant avoir lieu, ce dernier s'étant fait excuser.

Nos lecteurs trouveront ci-après, copie de la note de travail qui fut remise aux participants.

LA FORET DE SOIGNES.

M. Michel Maziers vient de faire paraître dans la revue " Brabant -- Tourisme " de décembre 1985, le début d'une étude intitulée : " La forêt de Soignes, histoire et perspectives " qui fait le point de nos connaissances sur la forêt.

Par ailleurs, nos lecteurs trouveront ci-après la photocopie de la p. 63 de la revue " Info Soniae " n° 5 de déc. 1985, qui donne un compte-rendu de diverses études parues récemment sur la forêt et dont plusieurs sont dues à M. R. Langohr.

QUI PEUT REPONDRE. - WIE KAN ANTWOORDEN ?

- M. Viérin nous demande des informations sur l'histoire du Brussels lawn-tennis club, fondé il y a 100 ans, et qui fut longtemps installé sur le terrain situé entre l'avenue Brugmann, l'avenue de Messidor et l'avenue des Ormeaux.
- De Heer Ryckaert vraagt ons inlichtingen over de beroemde tuinarchitekt Jules Buyssens die aan de hoek van de Foestraetslaan en van de Wellingtonlaan woonde.

NOTRE VISITE A L'EXPOSITION " AUTOUR DU NEO-CLASSICISME EN BELGIQUE 1770-1830.

Les membres qui avaient souhaité visiter cette exposition avec nous n'étaient pas très nombreux soit une vingtaine de personnes, qui purent dès lors profiter sans difficultés des explications de notre guide Mme Judith Ogonovszky.

Les organisateurs de cette exposition, C.S.T. pour la plupart ont vraiment accompli un travail titanesque, en rassemblant plus de 400 tableaux représentatifs de tous les genres pratiqués durant cette période dans notre pays, réussissant ainsi à réhabiliter une période qui reste, injustement décriée.

Notre guide nous montra particulièrement comment les courants artistiques de cette époque, somme toute restreinte, préparèrent notre indépendance.

La visite se termina par une séance audio-visuelle consacrée aux principales figures de cette période (André Lens, David, Navez et quelques autres).

PROBLEMES D'URBANISME.

- rue de Stalle.

Les expropriations sont actuellement réalisées à 80%. Selon les derniers renseignements recueillis les démolitions seraient entamées en février et les travaux au mois d'août prochain.

On nous assure que tout sera mis en oeuvre pour assurer la stabilité de la chapelle de Stalle.

Dans le parc Raspail, il serait possible d'assurer la sauvegarde de l'arbre aux quarante écus (ou ginkgo biloba), vraisemblablement planté par Raspail, mais pas celle de l'ancienne glacière.

Entre la chapelle et le pont du chemin de fer, il faut s'attendre à d'importants abattages.

../...

- Kinsendaël (ancienne propriété Woeste).

Un avant-projet de plan particulier d'aménagement a été présenté. Ce projet respecte (théoriquement) les ruisseaux; par ailleurs les secteurs comportant les plus beaux arbres ont été placés dans des zones d'habitat de faible densité, ce qui devrait permettre (théoriquement toujours) d'en sauvegarder quelques uns.

Si le nouveau projet répond mieux que les précédents aux options du plan de secteur (habitat dans le respect du site), il est loin d'être une panacée, et il faudra déployer d'énormes efforts pour que quelques restes du site actuel subsistent après réalisation.

- Zone située entre la rue de l'Etoile et de la rue de Stalle prolongée.

Le collège des Bourgmestre et Echevins, a donné un avis favorable, malgré certaines réticences, à l'érection d'une nouvelle école professionnelle à cet endroit, destiné en principe à des entreprises à caractère urbain. Nous regrettons vivement que cette décision n'ait pas fait l'objet d'une enquête avant concertation, le plan de secteur étant en l'occurrence une nouvelle fois bafoué, par une décision de l'Etat Central.

Il est à craindre que la présence d'une école à cet endroit (peu gâté en matière de transport en commun), ne conduise à une pression accrue pour la construction de la bretelle devant rejoindre la rue de Stalle prolongée au Bourdon. (route de grande circulation à créer).

- Moulin du Nieuwen Bouwmolen.

Les travaux d'aménagement entrepris par le propriétaire se poursuivent. Nous espérons qu'ils seront terminés pour la bonne saison.

extraits d'Info Soniae - n° 5 - dec 1985

ARTIKELS

EEN BOS OP LEMEN VOETEN, BODEM EN RELIEF IN HET ZONIENWOUDE : UNIEKE GETUIGEN !

LANGOHR R. en CUYCKENS G. In Natuurreservaten 1985/5, p. 32-39, 6 kleurenfoto's, 5 z/w foto's, 3 fig., 10 ref.
Sleutelwoorden : aardwetenschappen, bodems, reliëf, geologie, geomorfologie, erosie, waterhuishouding, ijstijd, natuurreservaten.
Prijs : 80 F + 20 F port (rek. nr. 001/0125332-784, R. Langohr, 1150 Brussel)

Rijk geïllustreerd artikel (een z/w foto is spijtig genoeg te donker) dat de bijzonderheden van het Zoniënbos op gebied van de aardwetenschappen beschrijft. Dit bosbestand, 43 km groot, vertegenwoordigt nl. een unicum op gebied van de bodems en het reliëf in de Belgische leemstreek (een 8000 km² groot). Dit is te wijten aan het feit dat, in tegenstelling tot het landbouwwand, de grond hier nooit, of praktisch nooit, bewerkt noch bemest is geworden. Het reliëf vertegenwoordigt hier eveneens een uniek patrimonium aangezien geen erosie voorkomt, tenzij daar waar de mens tussenkomt. Bijvoorbeeld daar waar het water van de banen wordt gedraineerd naar de bosvalleien. Aangezien de bodems en het reliëf hier het minst verstoord zijn in gans de Belgische leemstreek, rijst het idee van natuurreservaten voor aardwetenschappen, een onderwerp dat wel nieuw is voor de Belgische milieuverdediging. Dergelijke reservaten bestaan reeds in Nederland en Frankrijk.

PUBLICATIONS

ZONIENWOUDE

CUYCKENS G. en LANGOHR R. In de Open Ruimte in Vlaanderen, Een geografisch-landschappelijke verkenning, 1985, Exploratiepakkett 4 : Zoniënwoud en Hallerbos, p. 5-28, 25 fig., 8 luchtfoto's, 25 ref., Koning Boudewijnstichting.
Sleutelwoorden : excursiegids, milieu, ecologie, reliëf, oud en recent landbouwwand, verstedelijking, Tervuren, Jezus-Eik, Hoeilaart, Overijse, Duisburg, Oudergem, Zoniënbos (1).
Prijs Exploratiepakkett 4 (Zoniënwoud en Hallerbos) : 100 F + 20 F port (rek. nr. 001/0125332-784, R. Langohr, 1150 Brussel)

De belangrijkste milieufactoren, klimaat, geologie, bodems, reliëf, hydrografie, vegetatie en fauna, evenals de historie van het Zoniënbos worden bondig besproken en geïllustreerd. Vervolgens wordt een poging gedaan tot integratie van de milieufactoren en de historie aan de hand van 9 excursieroutes. Bepaalde van deze excursies kunnen met de auto of de fiets afgelegd worden, anderen zijn gereserveerd voor de wandelaars. 4 paar luchtfoto's tonen de evolutie van de verstedelijking van de bosperiferie in de laatste 30 jaar.

PUBLIKATIES

BODEMS EN RELIEF IN HET ZONIENBOS, INLEIDING TOT EEN EXCURSIE

SANDERS J., LANGOHR R., en CUYCKENS G. in De Aardrijkskunde 1985/2, p. 87-133, 30 fig. (4 foto's), 2 tab., 43 ref.
Sleutelwoorden : excursiegids, bodemgenese, geomorfologie, paleomilieu, Ukkel, Zoniënbos (1)
Prijs : 80 F + 20 F port (rek. nr. 001/0125332-784, R. Langohr, 1150 Brussel)

In een eerste deel wordt, na een korte beschrijving van de historie, het klimaat, de geologie en de hydrografie, veel aandacht besteed aan de geomorfologie van de droge valleien en aan de verschillende hypothesen over de bodemontwikkeling in löss sedimenten. In een tweede deel worden 21 excursiepunten beschreven die de bijzondere geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het Zoniënbos illustreren. Ook enkele bijzondere sporen van de mens zoals resten van een laagoven en van een houtskoolmijt worden getoond. De aandacht gaat eveneens naar de invloed op de bosbodem van de betreding door paarden en machines en van verrotte boomstammen. Een tabel geeft de analyseresultaten van een typische leembodem. De excursieroute bevindt zich te Ukkel, in het gebied waar de St.-Hubertusdreef, de Groenspechtweg en de Infantedreef elkaar kruisen.

ARTICLES

LA FORET DE SOIGNES, UN CHEF D'OEUVRE EN PERIL
BERGER Alain, in VLAN, N° 1111, 11 sept. 1985, p. 1 et 4.

Excellent article qui résume les aventures de la forêt de Soignes et les menaces qui pèsent aujourd'hui sur cet écosystème.

DE BOMEN DOOR HET BOS IN RANDSTAD BELGIE

L.W. in Knak, 10/7/1985, p. 32 en 36.

Korte bespreking van de geschiedenis van het Zoniënbos en van enkele algemene kenmerken van het beukenbestand. De gegevens blijken grotendeels bekomen te zijn op het Informatiecentrum te Rood Klooster. Er staan wel enkele onduidelijkheden en zelfs fouten in dit artikel. Zo bijvoorbeeld :

- ijzerzandsteen die overal te vinden was?
- Vooral in de jongste milieubewuste decennia neemt het Zoniënwoud opnieuw een gestage uitbreiding?
- ..het eenvormige beukenbestand omvormen tot gemengde, ongelijkvormige en ongelijkjarige bestanden... zou tevens de kwaliteit van het grondwater ten goede komen?

LES CHATEAUX D'UCCLE.

A l'occasion du tricentenaire du château du Papenkasteel le Cercle d'Histoire, d'Archéologie et de Folklore d'Uccle et environs organise une exposition consacrée aux châteaux d'Uccle. Cette manifestation aura lieu dans le cadre approprié de la belle salle flamande du château de Neckersgat qui, construit en 1848 abrite aujourd'hui l'Institut National des Invalides.

La plupart des trente-sept châteaux ucclois représentés à l'exposition ont été construits après 1800. Leur importance historique est grande car ils ont contribué, tout au moins en partie, à déterminer la physionomie de notre commune entre 1850 et 1950; c'est-à-dire à l'époque où Uccle a évolué d'un village champêtre aux hameaux dispersés en un lieu de résidence de la noblesse et de la haute bourgeoisie bruxelloise.

Le Papenkasteel, le château de Wolvendael et le château Allard, érigés respectivement aux XVIIe, XVIIIe et XIXe siècles portent tous trois des noms qui demeurent familiers à la majorité des ucclois. Mais il existe aussi à côté de ces monuments des châteaux presque totalement inconnus; pour ceux-ci, l'exposition sera d'ailleurs l'occasion d'une " découverte " ou " redécouverte ", et ce malgré les difficultés qu'entraîne une documentation souvent lacunaire. Il est vrai qu'il s'agit dans un nombre de cas de grandes maisons de campagne que le langage populaire eut tôt fait de baptiser " châteaux ".

Les trente-sept châteaux choisis seront évoqués à l'aide de nombreuses photographies provenant en partie de collections privées. Mais aussi à l'aide de tableaux, de documents et objets divers, comme cet acte de vente signé de la main du Roi Albert Ier ou cette reproduction en plâtre du gisant du Comte Coghen.

Une projection de diapositives accompagnera ces évocations qui ne retraceront pas seulement l'histoire de chaque demeure mais aussi celle de ses propriétaires ou locataires successifs.

Une présentation géographique des châteaux a été jugée préférable à toute autre formule, alphabétique, chronologique ou esthétique car elle paraissait la plus claire. L'exposition sera sans doute divisée en neuf sections : Stalle; Overhem; Fond'Roy - Fort Jaco; Observatoire; Vivier d'Oie; De Fré; Churchill; Bruggmann; Vallée du Geleytsbeek; Vallée du Zandbeek.

Un catalogue, abondamment illustré, contiendra une description historique et architecturale des châteaux présentés. Il se veut le complément de la brochure Monuments, sites et curiosités d'Uccle, éditée en 1970 et rééditée en 1978 par le Cercle d'Histoire, d'Archéologie et de Folklore d'Uccle et environs.

L'exposition sera ouverte du 8 au 23 mars
les samedis et dimanches: de 10 à 12 heures et de
14 à 18 heures

les mercredis de 14 à 18 heures
ou sur rendez-vous : Tél : 376.69.14

Entrée libre.

Institut National des Invalides
Avenue Achille Reisdorff, 36
1180 BRUXELLES.

DE UKKELSE KASTELEN.

Ter gelegenheid van het driehonderdjarig bestaan van het Papenkasteel richt de Geschied-en Heemkundige Kring van Ukkel en omgeving een tentoonstelling in, die gewijd is aan de Ukkelse kastelen van vroeger en nu. Die zal plaats grijpen in het passend kader van de mooie Vlaamse zaal van het in 1848 gebouwde Nekkerkatskasteel, waar nu het Nationaal Instituut voor Invaliden is gevestigd.

Het merendeel van de zevenendertig in beeld gebrachte kastelen op de tentoonstelling zag het licht na 1800. Hun historisch belang is groot omdat zij, tussen 1850 en 1950, in niet geringe mate het gelaat van onze gemeente hebben gekneed; meer bepaald in de tijdsspanne dat het bekoorlijke en landelijke Ukkel met zijn verspreide gehuchten stilaan een residentieel trekpleister van de adel en de hoge Brusselse burgerij zou worden en dan ook uiteindelijk aan de verstedelijking ten prooi zou vallen.

Er zijn drie plaatselijke kastelen, wier naam vertrouwd in de oren van de doorsnee Ukkelaar klinkt; het Papenkasteel; het Wolvendaelkasteel en het kasteel Allard die respectievelijk in de XVIIde, XVIIIde en XIXde eeuw zijn gebouwd. De tentoonstelling zal de bezoeker echter de gelegenheid bieden om ook tal van minder bekende kastelen te "herontdekken" of zelfs te "ontdekken"; overigens kastelen omtrent dewelke de documentatie niet zomaar voor het grijpen lag! Volledigheids-halve zij gezegd dat een aantal "kasteelachtige" riante landhuizen in de lijst werden opgenomen als een tegemoetkoming aan de Ukkelse traditie die ze "château X of Y" noemde...

Wat zal de bezoeker van de tentoonstelling, die het residentiële Ukkel van weleer (of althans toch een belangrijk segment ervan) wil oproepen, zoal te zien krijgen? In de eerste plaats tal van foto's, waarvan een deel uit privé-collecties, die hem doorheen de boeiende wereld van de kastelen zullen voeren, met zichten van het exterieur, van het interieur en van fraaie parken en met portretten van eigenaars of voorname huurders. Een diaprojectie, schilderijen, allerhande objecten en documenten, zoals bijvoorbeeld een verkoopakte ondertekend door koning Albert, zullen een afwisseling in het tentoongestelde brengen. Zij bevorderen eveneens een grotere aanschouwelijkheid van het behandeld onderwerp.

Ter wille van de overzichtelijkheid van dat niet onaardig aantal kastelen werd voor een geografische voorstelling geopteerd, eerder dan een chronologische of alfabetische volgorde te huldigen. De tentoonstelling zal bijgevolg in negen secties onderverdeeld zijn: Stalle; Overhem; Vronerode - Fort Jaco; Sterrenwacht - Diesdelle; De Fré; Churchill; Brugmann; Vallei van de Geleytsbeek en die van de Zandbeek.

In de rijk geïllustreerde catalogue zal elk kasteel in zijn historische en architecturale aspecten bondig beschreven worden. Hij dient zich aan als een aanvulling van de brochure Monuments, sites et curiosités d'Uccle, in 1970 uitgegeven en in 1978 heruitgegeven door de Geschied- en Heemkundige Kring van Ukkel en omgeving.

De tentoonstelling is vrij toegankelijk van 8 tot 23 maart
op zaterdag en zondag van 10 tot 12 uur en van 14 tot 18 uur
en op woensdag van 14 tot 18 uur
of na afspraak : Tel : 376.69.14
Nationaal Instituut voor Invaliden
Achille Reisdorfflaan, 36
1180 BRUSSEL.

Conférence "De la brouette à l'auto"

L'article figurant dans le numéro d'Ucclesia accompagnant ce bulletin d'information résume l'évolution des communications à Rhode et dans la région. Il n'indique pas comment notre secrétaire illustrera sa conférence consacrée à ce sujet.

Les voies de communication seront évoquées grâce, bien sûr, à des cartes postales datant des environs de 1900 : du chemin de terre aux chaussées plus ou moins bien pavées, vous y trouverez un aperçu de la diversité de la voirie à cette époque. Peut-être aurez-vous la surprise d'y découvrir l'aspect de votre rue ou de votre quartier il y a trois quarts de siècle... Mais cette voirie ancienne n'a pas entièrement disparu : des photos récentes vous en montreront donc les vestiges actuels, ainsi que leur emplacement : de quoi vous proposer des buts de promenade pour profiter des premiers beaux jours ! Mais des documents beaucoup plus anciens vous montreront aussi, par exemple, comment se présentait une barrière de péage au XVIIIe siècle.

En ce qui concerne les véhicules, les plus jeunes découvriront sans doute avec étonnement les invraisemblables carrioles dont étaient fières les générations qui les ont précédés; ceux qui le sont moins se souviendront avec émotion d'un passé pas si lointain en retrouvant les autos, motos, bicyclettes et même voitures d'enfants d'il y a cinquante ans, ou même un peu plus en ce qui concerne les diligences et mail coaches; vous verrez même un carrosse et une brouette du XVIIe siècle ! Tout cela dans le cadre familial de la région où vous avez choisi de vous installer.

Les voies ferrées ne seront évidemment pas oubliées. Ce sera l'occasion pour ceux qui n'ont pas visité notre exposition ou qui l'ont parcourue trop rapidement, - ils ont tous eu tort, mais à tout péché, miséricorde ! - de découvrir les points essentiels de notre histoire ferroviaire.

En bouquet final, cette extraordinaire histoire de record du monde d'altitude battu à Rhode par un hélicoptère qui s'éleva ... à 20 mètres, avant de s'abattre avec fracas ! Bref, une soirée où vous ne vous ennuierez pas et où vous apprendrez sans doute pas mal de choses !

Mardi 18 mars à 20h30 au Centre Culturel de Rhode, rue Wauterbos(centre)

Oude maten, gewichten en muntstelsels in Vlaanderen, Brabant en Limburg

De 70 blz tekst opgesteld door Dr P. VANDEWALLE bevatten de volgende gegevens :

- inleiding,
- een lijst met de namen van 1226 parochies en dorpen met hun omzettingscode,
- de waarde van de el, de voet, de vierkante roede, de korenmaat, de havermaat, de pint en het pond voor de verschillende kasselrijen en omschrijvingen van het vermelde gebied,
- gegevens over de toenmalige muntstelsels, de waarde in goud en zilver van de toen gangbare munten.

Uitsluitend te bestellen door overschrijving van 150 F + 25 F verzendingskosten op rekening 384-0262690-01 van P. Vandewalle, Oostende, verm. "Oude maten".

Het Hof ten Hoorn, een legendarisch en schilderachtig oord aan het Krabbegat naast het Wolvendaelpark in het hartje van Ukkel, een uitstapje overwaard. (foto JP)

Schilderachtig plekje

UKKEL — Zoals voor het Candelaershuys is de keuze van de benaming „De Hoorn“ als voor het tijdschrift van de Vlaamse kultuurraad geen toeval.

De benaming heeft bij uitstek Vlaams-Ukkelse wortels en verwijst naar het Hof ten Hoorn een van de meest schilderachtige plekken in deze historische en groenrijke gemeente. Je merkt het soliede hoekgebouw vanop de Defrèlaan op een zijweg naast het Wolvendaelpark, met hogerop het Russisch-orthodox kerkje, dat recent als monument gerangschikt werd.

Bij het pand sluiten enkele huisjes aan die dagtekenen uit 1748 en uitmonden in de Krabbegatweg tussen de wortels van hoogstammige bomen.

Het verbouwde en in 1926 gerestaureerde Hoorn-pand werd opgetrokken in 1570, maar bronnen wijzen uit dat het oorspronkelijk goed reeds in 1480 met de benaming Oude Hoorn werd aangeduid. In de 16e eeuw werd het opgevoerd tot een massieve constructie met schietgaten. Ook toen bleken het troebele tijden te zijn waarbij woonhuizen en panden uit voorzorg tegen plundersaars dienden beveiligd.

Rechtbank

Het versterkte ridderhof was in wezen een hoeve die in leen afhing van „Het Konsistorie van De Hoorn“, de jacht-rechtbank, wat de benaming Hof ten Hoorn en de hoorn-afbeelding verklaart, die in een steen op de toren werd aangebracht, thans zichtbaar tussen beide gevelvensters.

Wijlen auteur Reniers herinnert er aan dat boven de steen met de hoorn tot in de jaren vijftig een zonnewijzer te zien was met het opschrift „Aensiet den Tijd“ en de jaartallen 1500 en 1700.

„De spreuk kan beslist tot nadenken stemmen, want het is de moraliserende raad in het leven spaarzaam te zijn met de uren. Maar juist dit moraliserende wekt arg-

waan. Op het kruispunt van wegen zou De Hoorn wel eens een afspanning kunnen geweest zijn voor een postkoets. Vandaar de ringen in de muur om de paarden vast te maken en de zonnewijzer om het uur van vertrek niet uit het oog te verliezen. Later werd het ridderhof een herberg of „afspanning“ waarbij we kunnen aannemen dat de postkoetsen oven de weg naar De Hoorn bleven inslaan; vandaar wellicht de benaming van de nabije Postiljonstraat. De jachthoorn wordt dan meteen posthoorn, het embleem voor ons informatieblad dat wij bezorgen via de post. Laten wij er gerust bij dromen. In zekerheden ligt geen poëzie.

Maar een feit is dat het „Hof ten Hoorn“ een uitzondering vormt op de regel, die wil dat men nergens ter wereld aandacht heeft voor de kunstschaten van de eigen streek. Telkens wij hier voorbij zijn gegaan, keken wij verast en bekoord. Alles is er harmonisch“, aldus Reniers.

Legende

De legende wil dat Keizer Karel, die zowat overal heeft verbleven, het gebouw gebruikte als jachtpaviljoen. Bij een van zijn uitstapjes zou hij in de herberg „In de Engel“ zijn gekomen op de nabije Alsebergse steenweg, die na zijn gekibbel met de waardin die hier in een vroegere editie uit de doeken werd gedaan, in

„Au vleu spijtigen duivel“ zou zijn veranderd.

In vorige eeuw was het Hof een landelijke afspanning waar men zich te goed kon doen aan geuze en plattekaas en veel kunstenaars over de vloer kwamen onder wie Charles De Coster. In zijn wereldberoemd boek „De legende van Uilenspiegel“ heeft hij in het Hof de bijeenkomst gesitueerd van het lustig gezelschap „de broederschap van de Goede Tronie“ die men verkreeg door het maken van goede sier. De Coster vertelt het verhaal van de broedersvrouwen, die gewapende benden op de vlucht sloegen met bogen van hun slapende en drinkende echtgenoten, wat ontstaan gaf aan een „broederschap“ van vrouwelijke boogschutters, een literaire fantasie in een meesterwerk, dat treffend de onveiligheid op het Brabantse platteland in de 16e eeuw in beeld brengt, maar ook de terreur met Tiji Uilenspiegel als het symbool van het toenmalige verzet. Een steen, aangebracht in 1927 door een vereniging van kunstenaars, in de muur van de Wolvendaal-orangerie aan de overkant, herdenkt de „ontmoeting van Tiji Uilenspiegel met de blinden, de vrouwelijke boogschutters en het broederschap van de Goede Tronie“, dit naar aanleiding van de 100ste verjaardag van de uitgave van Charles De Costers oeuvre.

Lange tijd een ontmoetingsoord voor kunstenaars, waarvan sommigen zich in de huisjes kwamen vestigen, heeft het Hof met het pandenrijke niets van zijn charme ingeboet en nodigt het in alle seizoenen uit te genieten van de harmonie en de rust van het slingerende Krabbegat, waar de tijd toch even lijkt stil te staan. (JP)

Stallestraat enorme werf

UKKEL — De gemeenteraad van Ukkel heeft de begroting 1986 van de regie voor het grondbeleid goedgekeurd. Met 68,2 miljoen ontvangsten en 65,5 miljoen uitgaven wordt een boni verhoopt van 2,6 miljoen. PRL-schepen van stedenbouw Messiaen kondigde aan dat dit jaar het eenparig goedgekeurde renovatieproject in de Stallestraat van start gaat, waarin ook de plannen van het ministerie van Openbare Werken moeten passen, om fazegewijs, de erg verkreukte hobbelijke Stallestraat recht te trekken en te herstellen. De gemeenteraad keurde de vernieuwing goed van de Stallepanden (geraamd op 2,5 miljoen) 238. Later komen de nummers 242 en 272 aan de beurt.

De schepen wees er op dat deze huizen pas bij akte van 30 september van vorig jaar werden overgedragen door de Staat een jaar later dan voorzien. Het gewest subsidieert ten belope van 75 th met 20 th voorschotten die na voltooiing van de werken binnen de tien dagen dienen afgelost zonder intrest. Vijf th blijft ten laste van de gemeente.

Ook overeenkomsten werden goedgekeurd voor de aanduiding van een studiegebied met het oog op de bouw en afwerking van een appartementsgebouw (geraamd op 29 miljoen) aan de Rittwegerstraat, een Stalle-zijweg nabij de historische kapel die er herhuisvesting zal bieden aan „verdreven“ inwoners of huurders, een verplichting die nadrukkelijk in de bouwvergunningen werd ingeschreven.

De onteigeningsprocedures zijn niet vreemd aan de verdraging die de start van de werken voor het wegdek heeft opgelopen. De huizen 2 tot 12 werden eerder reeds ontruimd. Ook de inwoners van de woningen in de nummers 79, 81, 83 tot en met 83 heeft men kunnen herhuisvesten vóór de onteigeningsprocedure werd ingezet. Voor het nummer 85 werd de onteigeningsprocedure ingezet door de direktie van de wegen van Brussel-hoofdstad.

FDF-raadslid Van Lancker vroeg bij de (vernieuwbare) rekening te houden met het feit dat Stalle een weinig levendige aanblik biedt en verder op zijn weg enkel „gruze“ KMO's tellt die uit de aard van hun bedrijvigheid de wijk som en sluitings-tijd niet helpen animeren. Hij drong er dan ook op aan in de mate van het mogelijke op de gelijkvloerse verdiepingen winkelruimten te voorzien. Schepen Messiaen bevestigde dat zulks

het geval zal zijn onder meer in het drie-verdiepingen hoge gebouw dat wordt opgetrokken op een braakliggend terrein op de hoek van de Stallestraat en de Neerstallesteenweg.

De weg zelf zal twee rijstroken omvatten van en naar het stadscentrum, in totaal 8 m, met een beide kanten een parkeerstrook van 2 m afgewisseld met bomen en een even breed trottoir. Middenin komt een beschermde trambedding van 6,3 m samen ruim 22 m. Voor de recht trekking van een aantal bochten moeten een twintigtal huizen worden gesloopt. Meerdere verkeerslichten worden geplaatst en oversteekplaatsen voor voetgangers.

Het huidige tracé stads-waarts, rond de OLVrouw ter Noodkapel wordt opgeheven en vervangen door een plein dat dit aloude Mariale oord bij de woonzone zou laten aansluiten.

De wegenwerken zouden aanvragen aan de spoorwegbrug ter hoogte van de Gatti de Gamondstraat, die zelf „ongemoei“ zou gelaten worden, tenzij voor een voetgangersdoorsteek, tot de Victor Gambierstraat in de richting van de Alsebergse steenweg, waarbij eerst de noordkant met onpare nummers zal worden aangepakt en nadien het zuidelijk gedeelte zodat zoveel mogelijk verkeer toegelaten blijft op de helft van de rijweg. De tweede fase omvat de laatste gedeelten de Victor Gambierstraat tot de Alsebergse steenweg (150 m), waar aan de pare kant ook de herberg op de hoek zal moeten verdwijnen en aan de overkant de Gatti de Gamond-tot de Sterstraat (550 m). Wegen- en tram-aanleg, onteigeningen, (vernieuwbare) en bijhorigheden zullen ruim een half miljard kosten. (JP)

Inter-environnement bruxelles a.s.b.l.

rue Henri Maus 37, boîte 10
1000 Bruxelles - Tél. (02) 512 00 20
compte : 068-0519040-20

NOTE DE TRAVAIL POUR LA MATINEE D'INFORMATION (25/1/86) PROTECTION DU PATRIMOINE, PROPOSITIONS D'URGENCE

Inter-environnement relève l'imbroglio institutionnel dans lequel cette matière est empêtrée, surtout à Bruxelles.
Selon la loi de réformes institutionnelles, la protection du patrimoine est une matière communautaire. Pour Bruxelles, vu l'impossibilité de faire relever les monuments et les sites d'une communauté plutôt que de l'autre, cette matière est dite bi-communautaire et relève de la compétence de l'Etat (c'est donc un ministre national qui est compétent et c'est la Loi de 1931, que seul le Parlement pourrait modifier, qui est d'application).

Inter-environnement Bruxelles estime que pour arriver à une efficacité minimale en matière de protection du patrimoine, il faut :

- donner la maîtrise de cette question à une autorité bruxelloise,
- reconnaître que le patrimoine soit partie intégrante de l'aménagement du territoire (1).
Ainsi, la protection ne devrait plus se limiter aux monuments et sites classés; une politique spécifique devrait être menée à l'égard des zones d'intérêt culturel, historique et/ou esthétique (Z.I.C.H.E.).

Dans ce sens, Inter-environnement Bruxelles propose :

- que le Ministre de la Région Bruxelloise adopte la liste des organismes qui peuvent être entendus d'office par les commissions de concertation et prévoie, dans ce cadre, l'intervention de la C.R.M.S. pour les demandes de travaux dans les Z.I.C.H.E.
- la création d'une prime spéciale rénovation-patrimoine, qui serait réservée à des travaux, intéressant la conservation du patrimoine, effectués à des immeubles situés dans une Z.I.C.H.E.

Enfin, pour sortir temporairement de l'imbroglio institutionnel et mener une politique de protection du patrimoine conçue de manière moins restrictive et articulée avec l'aménagement du territoire, il paraît souhaitable que, au sein du gouvernement national, l'Exécutif de la Région Bruxelloise soit compétent en cette matière.

(1) On peut rappeler :

- que la loi du 8/08/80 définit l'aménagement du territoire de manière étendue en y intégrant la rénovation urbaine et la rénovation des sites d'activité économique désaffectés,
- que la Convention de Grenade engage les Etats signataires à faire de la conservation du patrimoine un objectif essentiel de l'aménagement du territoire.

Votre agenda ARCHEOLO-J 86

Dates	Activités
Samedi 11 janvier a. m.	Première réunion de travail des participants EXPEDITION EGYPT (E)
Samedi 18 janvier à 10h30'	Visite guidée exposition LA FEMME AU TEMPS DES PHARAONS (E)
Week-end du 8 au 10 février	Session de perfectionnement (R) LA PROSPECTION
Samedi 8 mars à 14h00'	Visite guidée par l'A.R.A.U. (E) BRUXELLES 1900
Week-end du 29 au 30 mars	WEEK-END DE FOUILLES ARCHEOLOGIQUES (R) et (E) Centre de Walhain-St-Paul
du 5 au 11 avril	Voyage guidé LONDRES ET LE SUD ARCHEOLOGIQUE DE L'ANGLETERRE (R)
Week-end du 10 au 11 mai	WEEK-END DE FOUILLES ARCHEOLOGIQUES (R) et (E) Centre de Walhain-St-Paul
du 6 au 13 juillet	STAGES DE FOUILLES ESTIVAUX Centre de Fallais (à partir de 12 ans - 14 ans - 15 ans) (R)
du 13 au 20 juillet	STAGES DE FOUILLES ESTIVAUX Centre de Fallais (à partir de 14 ans - 15 ans - 17 ans - 21 ans et plus) (R) et (E)
du 20 au 27 juillet	STAGES DE FOUILLES ESTIVAUX Centre de Fallais (à partir de 15 ans - 17 ans - 21 ans et plus) (R) et (E)
août	EXPEDITION EGYPT
Week-end du 4 au 5 octobre	WEEK-END DE FOUILLES ARCHEOLOGIQUES (R) et (E) Centre de Walhain-St-Paul
Week-end du 1 au 2 novembre	WEEK-END DE FOUILLES ARCHEOLOGIQUES (R) et (E) Centre de Walhain-St-Paul

N.B. Ne figurent pas sur cet agenda, les visites guidées d'expositions en automne 1986, les dates des réunions Expédition Egypte ainsi que les nombreuses combinaisons de stages estivaux organisés par tranche d'âge.

(E) : Externat (R) : Résidentiel